

PRAVDA O INHALANTOCH

Malé tanky
Smiechotvorný plyn
Poppery
Nával

slovenskobezdrog.sk

PREČO BOLA VYDANÁ TÁTO BROŽÚRKA

Všetom svete sa o drogách veľa hovorí – na uliciach, v školách, na internete a v TV. Niečo z toho je pravda, niečo zase nie.

Veľa z toho, čo ľudia o drogách počujú, pochádza od tých, ktorí ich predávajú. Polepšení drogoví dileri priznali, že by boli povedali čokoľvek, len aby iní drogy kúpili.

Nenechajte sa oklamať. Na to, aby ste sa vyhli závislosti od drog a aby ste mohli pomôcť svojim priateľom, potrebujete pravdivé fakty. To je dôvod, prečo sme pre vás pripravili túto brožúrku.

Vaša spätná väzba je pre nás veľmi dôležitá, a preto sa tešíme na vaše podnety. Môžete nás navštíviť na stránke slovenskobezdrog.sk a poslať nám e-mail na info@slovenskobezdrog.sk.

ČO SÚ INHALANTY?

Inhalanty²² sa vzťahujú k výparom z toxických látok, ktoré sa vdychujú s cieľom dosiahnuť rýchly pocit blaženosti. Ako inhalanty je možné zneužiť viac než 1000 výrobkov určených pre domácnosť alebo iných bežných produktov. Najčastejšie sa používa leštadlo na topánky, lepidlo, toluén,^{*} benzín, plyn do zapaľovačov, oxid dusný[†], sprejové farby, zmizíky, čistiace prostriedky, amylnitrit[‡], osviežovače vzduchu a riedidlá lakov alebo iné rozpúšťadlá.

Väčšina z nich vyvoláva účinky podobné anestetikám, ktoré spomaľujú telesné funkcie. Po prvotnom stave blaženosti a strate zábran prichádza ospalosť, závrat a podráždenosť.

Chemikálie sa cez pľúca veľmi rýchlo vstrebávajú do krvného obehu a rýchlo zasahujú mozog a ďalšie orgány, a niekedy

* toluén: bezfarebná tekutina používaná ako riedidlo alebo prísada do benzínov.

† oxid dusný: sladko voňajúci bezfarebný plyn používaný ako anestetikum.

zapríčiňujú nezvratné fyzické a duševné poruchy.

Užívatelia vdychujú chemické výpary priamo z otvorenej plechovky alebo z handry napustenej chemikáliou. Toto sa nazýva „fetovanie“. Niektorí si fet nastriekajú priamo do nosa alebo do úst alebo si ho vylejú na golier, rukávy alebo manžety a z nich potom postupne fetujú. Niektorí vdychujú výpary z látok vložených do papierovej alebo plastovej tašky. Vdychovanie v uzavretom priestore výrazne zvyšuje riziko udusenía.

Inhalanty (slangovo nazývané aj „pružiče“ a „oblbováky“), ktoré sa predávajú na koncertoch a v tanečných kluboch, sú zložené z jedovatých chemikálií, ktoré môžu natrvalo poškodiť telo a mozog.

‡ amylnitrit: bledožltá tekutina používaná v medicíne na otvorenie alebo rozšírenie ciev, občas zneužívaná ako inhalant.

SLANGOVÉ NÁZVY PRE INHALANTY

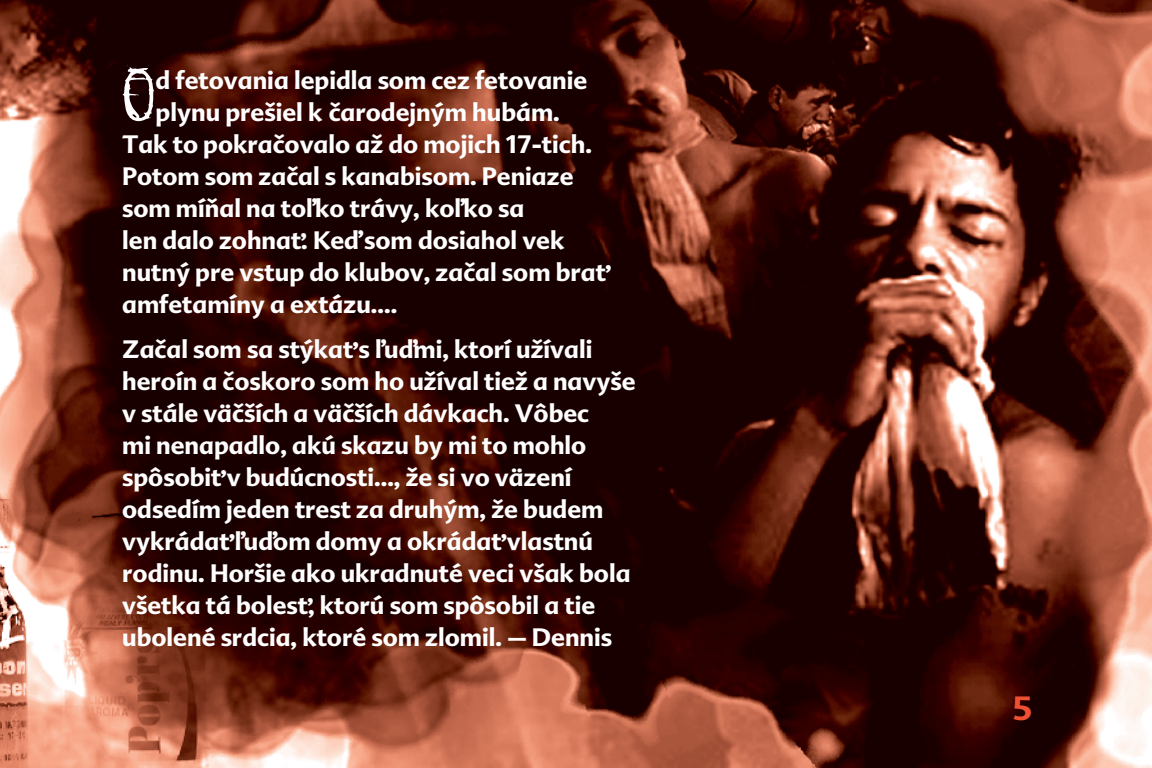
✕ T

✕ Toluén

✕ Rajský plyn

✕ Poppers

Ďd fetovania lepidla som cez fetovanie plynu prešiel k čarodejným hubám. Tak to pokračovalo až do mojich 17-tich. Potom som začal s kanabisom. Peniaze som míňal na toľko trávy, koľko sa len dalo zohnať. Keď som dosiahol vek nutný pre vstup do klubov, začal som brať amfetamíny a extázu....

Začal som sa stýkať s ľuďmi, ktorí užívali heroín a čoskoro som ho užíval tiež a navyše v stále väčších a väčších dávkach. Vôbec mi nenapadlo, akú skazu by mi to mohlo spôsobiť v budúcnosti..., že si vo väzení odsedím jeden trest za druhým, že budem vykrádať ľuďom domy a okrádať vlastnú rodinu. Horšie ako ukradnuté veci však bola všetka tá bolesť, ktorú som spôsobil a tie ubolené srdcia, ktoré som zlomil. — Dennis

Ked som bol vo štvrtej triede, takzvaný priateľ ma priviedol k inhalantom. Bol som mladý a nič som o tom nevedel, a tak som začal fetovať každý deň. Trvalo to až do ôsmej triedy. Moje motorické funkcie sú viac-menej nefunkčné a celé hodiny sedím na zadku, pozerám do prázdna a hlavou mi neprejde jediná myšlienka. Je to akoby moje telo bolo tu, ale moja myseľ nie. Mám

veľké problémy udržať si prácu. Dvanásť rokov žijem sám. Navonok vyzerám normálne, ale keď sa pokúsim prehovoriť s nejakou ženou, je okamžite jasné, že som viac-menej mentálne postihnutý človek. Neznášam takýto život a radšej by som umrel, ako takto žil ďalej, pretože mám pocit, že som už v podstate aj tak mŕtvy.

— John

AKO FUNGUJÚ INHALANTY? OVPLYVNĽUJÚ TVOJE TELO?

Inhalanty môžu zapríčiniť poškodenie srdca, obličiek, mozgu, pečene, kostnej drene a ďalších orgánov.

- ✘ Inhalanty spôsobujú, že telo trpí nedostatkom kyslíka a núti srdce k nepravidelnému a zrýchlenému rytmu.
- ✘ Užívateľia môžu trpieť nevoľnosťou, krvácaním z nosa a stratou sluchu

a čuchu. Dlhodobé užívanie môže viesť k úbytku svalovej hmoty a jedovaté chemikálie postupne poškodzujú pľúca a imunitný systém.

- ✘ Užívateľ inhalantov riskuje syndróm náhleho a smrteľného zastavenia dýchania. Smrť môže nastať kedykoľvek, či už užívateľ fetuje prvýkrát alebo stýkrát.

KRÁTKODOBÉ ÚČINKY

Väčšina inhalantov pôsobí priamo na nervový systém, a tak spôsobuje zmeny myslenia. V priebehu niekoľkých sekúnd zažíva užívateľ stav opojenia a ďalšie stavy podobné tým po požití alkoholu. Existuje mnoho účinkov, ktoré môže človek zažiť počas alebo krátko po zneužití inhalantov, vrátane:

- ✗ zlá artikulácia
- ✗ prejavy opitosti, omámenia alebo závratu
- ✗ neschopnosť koordinovať pohyby
- ✗ halucinácie a preludy
- ✗ nepriateľstvo
- ✗ apatia
- ✗ zhoršený úsudok
- ✗ bezvedomie
- ✗ silné bolesti hlavy
- ✗ vyrážky okolo nosa a úst
- ✗ Dlhotrvajúce fetovanie týchto chemikálií môže privodiť nepravidelný a zrýchlený tep srdca a v priebehu niekoľkých minút môže viesť k zlyhaniu srdca a smrti.
- ✗ Smrť udusením môže nastať v dôsledku toho, že chemikália nahradí kyslík v pľúcach a následne v centrálnom nervovom systéme, až sa napokon dýchanie zastaví úplne.

DLHODOBÉ ÚČINKY

Skúsenosti dlhodobých

užívateľov

- ✗ ochabnuté svalstvo
- ✗ dezorientovanosť
- ✗ nedostatok koordinácie
- ✗ podráždenosť
- ✗ depresia
- ✗ vážne a niekedy nezvratné poškodenie srdca, pečene, obličiek, pľúc a mozgu
- ✗ poškodenie pamäti, znížená inteligencia
- ✗ strata sluchu
- ✗ poškodenie kostnej drene
- ✗ smrť udusením (z nedostatku kyslíka) alebo na zlyhanie srdca

Chronické vystavovanie sa inhalantom môže spôsobiť značné, niekedy až nenapraviteľné, poškodenie srdca, pľúc, pečene a obličiek.

Chronické zneužívanie inhalantov sa spája s množstvom zdravotných problémov. Fetovanie riedidiel na lepidlá a farby zapríčiňuje problémy s obličkami. Fetovanie toluénu a iných rozpúšťadiel zapríčiňuje poškodenie pečene. Zneužívanie inhalantov malo taktiež v mnohých prípadoch za následok zhoršenie pamäti a zníženie inteligencie.

Zajtra to bude šesť rokov, čo zomrel
Z náš syn Justin. Mal 16. Zomrel po
inhalovaní osviežovača vzduchu. Jeho
nezmyselná smrť otriasla svetom
všetkých, čo ho poznali. Justin
bol výborný študent, ktorý
miloval život a užíval si ho
s nadšením.... Pre mnohých
bol zdrojom inšpirácie....
Do konca života ma bude
prenasledovať otázka,
či by tu dnes bol s nami,
keby vedel o tom,
aké riziko fetovaním
podstupuje.

— Jackie

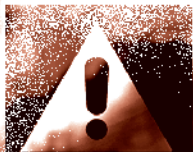

SÚ INHALANTY NÁVYKOVÉ?

Prchavé látky môžu byť fyzicky a psychicky návykové. Ich užívatelia potvrdzujú silnú potrebu fetovať, obzvlášť po niekoľkých dňoch nepretržitého fetovania.

Závislí užívatelia, ktorí prestanú fetovať, trpia abstinенčnými príznakmi, napríklad nevoľnosťou, nadmerným potením, svalovými kŕčmi, bolesťami hlavy, zimnicou, rozrušením, triaškou a halucináciami. V ťažkých prípadoch spôsobí abstinencia kŕče.

MEDZINÁRODNÉ ŠTATISTIKY

Alarmujúci je nárast skúseností s drogami u mladistvých do 13 rokov. S inhalantmi malo v roku 2003 skúsenosť 29,0% detí a v roku 2007 už 36,2% detí do veku 13 rokov.

✘ Viac ako 22,9 milióna Američanov má nejakú skúsenosť s inhalantmi.

✘ Životnú skúsenosť s inhalantmi malo na Slovensku v roku 2007 až 7% študentov vo veku 16 rokov.

✘ Kým sa študenti v Spojených štátoch dostanú do 8. triedy, jeden z piatich zneužije inhalanty. V roku 2007 mládež vo veku 12 alebo 13 rokov najčastejšie zneužívala inhalanty.

✘ 22% ľudí, ktorí zomreli v dôsledku syndrómu náhleho zastavenia dýchania, nikdy predtým nefetovalo — spravili tak prvýkrát.

- ✘ Európsky školský prieskum týkajúci sa alkoholu a iných drog ukázal, že inhalanty skúsilo 20% mladých vo veku od 12 do 16 rokov.
- ✘ V Nairobi v Keni žije odhadom 60 000 detí na ulici. Takmer všetky sú závislé od nejakého inhalantu.
- ✘ V meste Karáčí v Pakistane sa odhaduje, že na ulici žije 14 000 detí. 80% až 90% z nich fetuje lepidlo alebo riedidlá.
- ✘ Národný prieskum z roku 2006 zameraný na užívanie drog a zdravie zistil, že 1,1 milióna mladistvých vo veku od 12 do 17 rokov v poslednom roku zneužilo inhalanty.

22% ľudí, ktorí zomreli v dôsledku zneužívania inhalantov, fetovali po prvýkrát.

V Karáčí v Pakistane 80% až 90% detí z ulice fetuje lepidlo alebo riedidlá.

80 - 90%

22%

A man in a white shirt is shown in a state of distress, covering his face with his hands. He is surrounded by various tools and materials, including a large brush, a bottle of glue, and a metal container. The scene is lit with a warm, orange-red glow, suggesting a workshop or a place of labor. The text is overlaid on the right side of the image.

Tri dni mi kamarát dával lepidlo zadarmo. Štvrtý deň už chcel peniaze. Vtedy som už bol závislý a musel som mu tie peniaze za lepidlo dať! Potreboval som niekoľko túb lepidla denne. — Marty

RÔZNE TYPY INHALANTOV

Inhalanty je možné rozdeliť do štyroch rôznych kategórií:

TEKUTINY

tie, ktoré sa vyparujú pri izbovej teplote. Tieto je možné nájsť v mnohých ľahko dostupných výrobkoch pre domácnosť alebo priemysel. Zahŕňajú napríklad riedidlá na farby, odmasťovače, benzín, lepidlá, zmizíky a náplne do fixiek.

SPREJE

sprejové farby, dezodoranty a spreje na vlasy, spreje s olejom na varenie a impregnačné spreje.

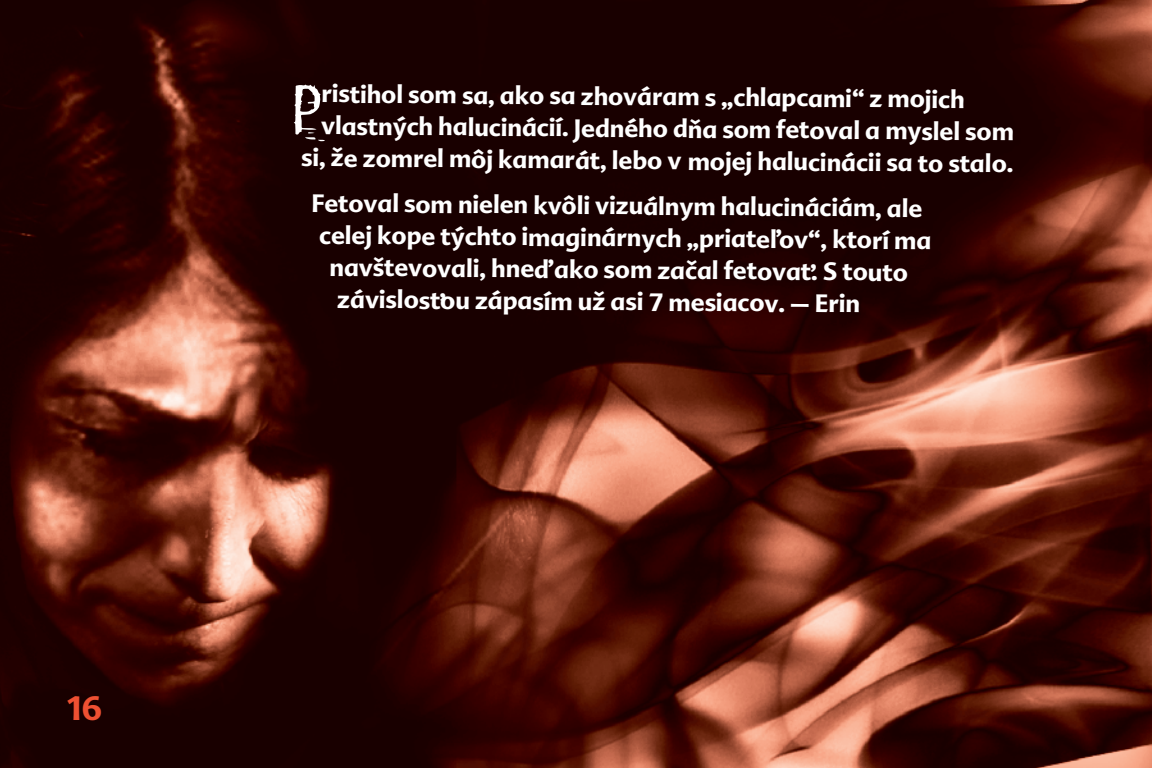
PLYNY

vrátane anestetík (éter, chloroform a oxid dusný, bežne známy ako „rajský plyn“), butánové zapaľovače, propánové bomby, šľahačkové bombičky a chladiace zmesi.

DUSITANY

(chemické zlúčeniny obsiahnuté v potravinových konzervačných látkach, čistíčoch kože, osviežovačoch vzduchu atď.) sú považované za špeciálnu kategóriu inhalantov, ktoré pôsobia priamo na centrálny nervový systém, mozog a miechu. Používajú sa hlavne na zvýšenie sexuálnej túžby a bežne sú známe ako „pružiče“ alebo „vymršťovače“.

Pristihol som sa, ako sa zhováram s „chlapcami“ z mojich vlastných halucinácií. Jedného dňa som fetoval a myslel som si, že zomrel môj kamarát, lebo v mojej halucinácii sa to stalo.

Fetoval som nielen kvôli vizuálnym halucináciám, ale celej kope týchto imaginárnych „priateľov“, ktorí ma navštevovali, hneď ako som začal fetovať. S touto závislosťou zápasím už asi 7 mesiacov. — Erin

SÚ INHALANTY LEGÁLNE?

Kedže inhalanty nie sú v USA regulované zákonom, 38 štátov USA uvalilo obmedzenie na predaj a distribúciu určitých látok, ktoré sa najčastejšie zneužívajú ako inhalanty. Niektoré štáty zaviedli pokuty, väzenie alebo povinné liečenie za predaj, distribúciu, použitie a/alebo držanie inhalovateľných chemikálií.

V niektorých štátoch USA taktiež existujú zákony, ktoré zakazujú inhaláciu rajského plynu pre zábavu.

Niektoré mestá v Západnej a Južnej Austrálii prijali zákony, ktoré klasifikujú fetovanie benzínu ako trestný čin. Vo Viktórii a Západnej Austrálii má polícia oprávnenie prehľadať osobu podozrivú z držania inhalantov a tieto zabaviť.

V Anglicku a vo Walese je nelegálne predávať prchavé látky osobám mladším ako 18 rokov, ak existuje dôvodné podozrenie, že ich zneužijú na fetovanie.

INHALANTY:

Vdychovanie výparov z chemikálií ako sú kadidlá, éterické oleje, živice, korenia alebo parfumsy s cieľom zmeniť stav vedomia alebo ako súčasť náboženských obradov sa datuje už od čias starovekého Egypta, Babylonu (súčasný Irak), Indie a Číny.

Podľa niektorých výskumov praktizovali vdychovanie plynových výparov s cieľom zmeniť stav vedomia aj veštkyne vo veštiarni v Delfách* v starovekom Grécku.

Začiatkom 19. storočia sa anestetiká ako oxid dusný, éter a chloroform bežne používali ako opojné látky.

Oxid dusný bol považovaný za lacnú náhradu alkoholu a popularizoval ho britský vedec Sir Humpry Davy. Organizoval večierky, na ktorých ľudia inhalovali plyn a v roku 1799 prvýkrát použil na jeho označenie slovné spojenie „rajský plyn“. Davy si všimol anestetické účinky plynu a navrhol, aby sa používal pri operáciách. Avšak takto ho použili až o pol storočia neskôr.

Príležitostné používanie anestetík pokračovalo aj počas celého 19. storočia v Európe aj v USA.

* Gréci verili, že boh Apolón prehováral ku kňažkám skrz starodávnu svätyňu, veštiareň v Delfách.

KRÁTKA HISTÓRIA

Sir
Humphry Davy

Počas prohibície, keď bol v 20-tych rokoch 20. storočia v USA zakázaný alkohol, sa ako príležitostná droga používal éter.

V 40-tych rokoch 20. storočia sa stalo príležitostné užívanie rozpúšťadiel, hlavne benzínu, veľmi populárne.

Zneužívanie inhalantov v Spojených štátoch sa v 50-tych rokoch 20. storočia zvýšilo a teraz je široko rozšírené medzi mladistvými.

V 60-tych rokoch 20. storočia sa fetovanie riedidiel rozšírilo na celé spektrum komerčne dostupných výrobkov ako sú riedidlá farieb a lakov, odlakovače, leštidlá na topánky, náplne do zapaľovačov, sprejové farby a ďalšie.

V posledných rokoch sa fetovanie lepidla a rôznych plynov veľmi rozšírilo medzi deťmi – bezdomovcami v južnej Ázii, Mexiku, východnej Európe, Keni, ale i ďalších kútoch sveta. Deti z ulice používajú inhalanty na otupenie bolesti spôsobenej hladom, zimou a beznádejou.

Fetovanie plynov a sprejových farieb je tiež bežné v odľahlých oblastiach Kanady, Ameriky, Austrálie, Nového Zélandu a na niektorých z ostrovov Tichého oceánu.

Pravda o drogách

Drogy sú v podstate jedy. Ich účinok určuje užité množstvo.

Malé množstvo stimuluje (zrýchli a naštartuje vás). Väčšie množstvo účinkuje ako sedatívum (spomalí vás). A ešte väčšie množstvo spôsobí otravu a môže človeka zabiť.

Toto platí pre každú drogu. Líšia sa iba množstvom potrebným na dosiahnutie príslušného účinku.

Ale mnohé drogy spôsobujú aj niečo iné: priamo ovplyvňujú myseľ. Môžu skresliť pohľad človeka na dianie okolo neho, následkom čoho môže byť konanie daného človeka čudné, iracionálne, nenáležité a dokonca deštruktívne.

Drogy blokujú všetky pocity – tie žiaduce aj tie nežiaduce. Takže drogy síce poskytujú krátkodobú pomoc tým, že uľavujú od bolesti, zároveň však ničia schopnosti a ostražitosť človeka a zatemňujú jeho myslenie.

Lieky sú drogy, ktorých cieľom je zrýchliť alebo spomaliť, alebo zmeniť činnosť telesných funkcií v snahe tieto funkcie zlepšiť. Niekedy sú potrebné. Avšak stále sú to drogy: účinkujú ako stimulanty alebo sedatíva a privysoké dávky vás môžu zabiť. Takže ak neužívate lieky tak, ako by sa mali užívať, môžu byť rovnako nebezpečné ako nelegálne drogy.

A person is silhouetted against a bright sunset sky, standing on a large rock in the middle of a calm lake. The sun is low on the horizon, creating a warm, orange glow across the sky and water. The surrounding mountains are also silhouetted against the bright light. The overall mood is serene and contemplative.

Skutočným riešením je
poznať fakty a nie začať
užívať drogy.

PREČO ĽUDIA UŽÍVAJÚ DROGY?

Ľudia užívajú drogy, pretože chcú vo svojom živote niečo zmeniť.

Tu je niekoľko príčin, prečo mladí ľudia užívajú drogy:

- Aby zapadli do kolektívu
- Aby unikli alebo sa uvoľnili
- Aby sa zbavili nudy
- Aby vyzerali dospelo
- Aby sa vzopreli spoločenským pravidlám
- Aby experimentovali

Myslia si, že drogy sú riešením. Avšak napokon sa drogy stanú ich problémom.

Akokoľvek ťažké môže byť čeliť vlastným problémom, následky užívania drog sú vždy horšie než problém, ktorý sa človek snaží nimi vyriešiť. Skutočným riešením je poznať fakty a nie začať užívať drogy.

REFERENCIE

Údaje, ktoré sú použité v tejto brožúrke, pochádzajú z týchto zdrojov:

„Inhalant Abuse,“ National Institute on Drug Abuse (U.S.)

„Inhalants Pose Health Threat to Teens,“ Iowa Department of Public Health, 24 Mar 2008

„Inhalant Use across the Adolescent Years,“ National Survey on Drug Use and Health, 13 Mar 2008

National Inhalant Abuse Taskforce Final Report, Melbourne, Australia, Nov 2005

„Inhalants,“ Timothy Kaufman, M.D., emedicine.com, 9 Jul 2007

„About Inhalants,“ National Inhalant Prevention Coalition

„Intelligence Brief: Huffing,“ National Drug Intelligence Center, Nov 2001

„Inhalants: Description/ Overview,“ U.S. Drug Enforcement Administration

„Inhalant Abuse,“ National Institute on Drug Abuse Research Report Series

„Huffing – Inhalants,“ National Education Foundation of America

„NIDA InfoFacts: Inhalants“ National Institute on Drug Abuse

Prieskum ESPAD – Európskej školskej štúdie o alkohole a iných drogách – 2007

FOTOGRAFIE:
Strana 4: BigStockPhoto
Strana 7: Thomas Tamm
Strana 8: Chadwick Meyers
Strana 14: iStockphoto
Strana 18: Talaria Enterprises

Milióny výtlačkov brožúrok ako je táto v 22 rôznych jazykoch boli rozdane ľuďom po celom svete. Ako sa na ulici objavujú nové drogy a ako sa o ich účinkoch dozvedáme nové informácie, vydané brožúrky aktualizujeme a vytvárame nové.

Brožúrky vydáva Nadácia Svet bez drog, nezisková verejnoprospešná organizácia so sídlom v Los Angeles v Kalifornii.

Nadácia poskytuje svojej medzinárodnej sieti, zameranej na prevenciu užívania drog, vzdelávacie materiály, poradenstvo a koordinuje ju. Pracuje s mládežou, rodičmi, pedagógmi, občianskymi združeniami a vládnymi organizáciami – s každým, kto má záujem pomáhať ľuďom viesť život bez drog.

FAKTY, KTORÉ MUSÍTE POZNAŤ

Táto brožúrka je jednou zo série publikácií, ktoré prinášajú fakty o marihuane, alkohole, extáze, kokaíne, crack kokaíne, metamfetamíne a kryštalickom metamfetamíne, inhalantoch, heroíne, LSD a o zneužívaní liekov na lekársky predpis. Keď si ich človek prečíta, dozvie sa o drogách dosť na to, aby sa dokázal rozhodnúť pre život bez nich.

Ak chcete získať viac informácií alebo viac výtlačkov tejto alebo ďalších brožúrok z tejto série, kontaktujte:

Foundation for a Drug-Free World
1626 N. Wilcox Avenue, #1297
Los Angeles, CA 90028 USA

drugfreeworld.org
info@drugfreeworld.org
1-888 NOTODRUGS
(1-888-668-6378)

Slovensko bez drog, o.z.
Žilinská 8
811 05 Bratislava

info@slovenskobezdrog.sk
www.slovenskobezdrog.sk